

De ce ați acceptat să fiți director de teatru?

În urmă cu vreo patru ani, după ce se produsese o masivă schimbare a directorilor de teatre, ne adresasem cu această întrebare noilor numiți de atunci, încercând să aflăm nu numai ce anume i-a determinat să accepte o astfel de aventură, ci și ce programe culturale ar fi dorit să imprime instituțiilor teatrale pe care erau chemați să le conducă. Acum, la finele lui 1994, an ce ar putea fi numit și al schimbărilor de directori de teatre (Fănuș Neagu la Naționalul bucureștean, Vladimir Găitan la Teatrul de Comedie, Tudor Mărăscu la Teatrul Odeon, Virgil Ogășanu la Teatrul „Bulandra”, Serafim Duicu la Naționalul din Târgu-Mureș, Ioan Ieremia la Naționalul timișorean, Andi Andrieș la Naționalul din Iași ș.a.m.d.), schimbări ce au alimentat și mai alimentează încă un

VLADIMIR GĂITAN, directorul Teatrului de Comedie:

De ce am acceptat să fiu director de teatru? Din inconștiență...! Evident, la prima vedere, răspunsul este puțin „neserios”. Dar, încercând să privesc „retro”, mai ales după experiența de șase luni de directorat, realizez că el exprimă purul adevăr. Să încerc să explic sau, mai precis, să radiografiez, cu puțina mea experiență, vorba românească „ce-am crezut și ce-a ieșit”, sau „ce-am vrut și ce se poate face”, sau, mă rog, „ce-am visat și...” etc., etc., etc.

După 1990, fiind unul dintre principalii artizani ai readucerii regizorului Lucian Giurchescu la conducerea Teatrului de Comedie, i-am stat în primele luni alături, încercând să-l sfătuiesc, după cei doisprezece ani de absență, chiar stând pe scaunul de director (adjunct) în lipsa lui. Am început să descopăr greșelile, compromisurile, schimbarea evidentă a mentalității sale. Dar cel mai important lucru descoperit era că nu se poate conduce un teatru prin telefon sau prin corespondență. Desele lui absențe au confirmat o altă vorbă românească: „Ochiul stăpânului îngrașă ogorul”. La suma acestor fapte, constatate de toată suflarea teatrului, dar amendate doar de o parte dintre colegii noștri, se adaugă fără doar și poate și îndepărtarea din Teatrul de Comedie a regizorului Alexandru Darie, aflat într-o formă spectaculoasă, migrarea imediată a zece actori de vârf ai teatrului și, mai ales, neinvitarea unor regizori de marcă în toți acești ani.

Bun. Deci Giurchescu a plecat. Am fost numit eu, liderul celor nemulțumiți. Dar îmi justific „uzurparea” prin sincera mea credință că bunul gospodar din mine poate suplini valoarea strict regizorală și intelectuală a lui Lucian Giurchescu. Încep cu ceva foarte prozaic, dar nu lipsit de importanță – noua înfățișare a teatrului: fațadă, scenă, cabine, renovate de jos până sus. La crearea acestui ambient propice actului de creație mai pot adăuga o altă realizare: revenirea teatrului nostru, după o absență totală vreme de patru ani,

adevărat scandal de presă, ne-am gândit că ar fi util să reluăm această rubrică. Nu neapărat pentru a ne situa într-o tabără sau alta (a celor care contestă vehement oportunitatea acestor schimbări sau a celor care le găsesc absolut pe toate îndreptățite), ci pentru a le oferi și noilor sosiți posibilitatea de a-și face cunoscute nu numai justificările, ci și intențiile. Punctul de vedere al celor care au fost schimbați – pe drept sau pe nedrept – e deja cunoscut și s-a bucurat de o intensă mediatizare. De ce nu ne-am aminti, așadar, de bătrânul principiu de drept roman, care ne obligă să ascultăm și partea cealaltă? Poate că, ascultând-o, veți fi în măsură să judecați cu mai multă obiectivitate și cauzele fenomenului, și consecințele lui, mai mult sau mai puțin previzibile. Discuția, însă, rămâne deschisă.

în peisajul competițional românesc; e vorba de participarea la Festivalul Național de Teatru, ediția 1994, unde spectacolul nostru cu **D-ale carnavalului** de I. L. Caragiale, în regia lui Mihai Manolescu, s-a bucurat de succes și a obținut și două premii de interpretare.

Nu în ultimul rând trebuie numită o altă reușită, care constă în numărul mare de regizori de valoare pe care i-am atras către noi, angajamente susținute cu contracte, cu obligații juridice, cu sume date ca avans, sume obținute prin eforturile mele și ale colegilor mei Larina Demian și Florin Necula, de la sponsori ca „Lamer”, „Ana Electronic”, „Renault”, „VISA”, „ARDAF” și alții.

À propos de această listă, ea sună „destul de bine”, dacă ar fi să enumăr regizorii invitați să monteze la noi: Dragoș Galgoțiu, care a montat **Trollus și Cresida** de Shakespeare, Annik Notta, regizoare din Belgia, în lucru cu **Jacques sau supunerea** de Eugen Ionescu, Cătălina Buzoianu, care va începe în curând repetițiile la **Fuga** de Mihail Bulgakov, Alexandru Darie, cu o propunere incitantă – **Don Juan** de Michel de Ghelderode, Alexandru Tocilescu (căruia îi urăm multă sănătate) și Theodor Cristian Popescu, cu un triptic de Robert Anderson. De asemenea, în plan, dar fără forme juridice (contract) există Ion Mânzatu și Petre Bokor, cu proiecte pe care nu doresc însă să le divulg. La toate acestea putem adăuga și discuțiile de principiu cu Silviu Purcărete și Tompa Gábor, cât și dorința de a lua legătura cu Victor Ioan Frunză și Mihai Mănișiu.

Aceste gânduri îndrăznețe aparțin fără doar și poate actorului din mine, care își dorește, visează să lucreze în teatrul său cu cei mai buni regizori ai teatrului românesc.

Lată dezlegarea misterului acceptării, într-o stare de „inconștiență”, a funcției de director.

Ca un post-scriptum sau ca un apel, la sfârșitul gândurilor pe care vi le-am adresat, vreau să mă refer la nebulozitatea aproape caragialiană ce înconjoară actul de decizie și forurile cărora le suntem subordonați. Ca și Cetățeanul turmentat care întreabă „Eu cu cine votez?”, aș dori să știm o dată pentru totdeauna de cine aparținem!

Războiul fratricid dintre instituțiile de cultură este pernicios în primul rând pentru cultura însăși. Aceste energii consumate ar fi folosite mai util pentru elaborarea rapidă a unei legi a teatrelor, care să creeze un cadru legal de funcționare și care să-mi dea posibilitatea, ca director, să conduc acest teatru fără improvizatii, pierderi și, mai ales, fără veșnicul leit-motiv „să vedem dacă se poate, dacă-i legal...” etc.

În ziua când un director de teatru va avea un teren ferm sub picioare, când va exista o reală responsabilitate a celor ce conduc destinele teatrului românesc, probabil că în interviurile dumneavoastră nimeni nu va mai răspunde că a acceptat această funcție din „inconștiență”. ■

Scenă din 3 Havel la Teatrul de Comedie (regia: Lucian Giurchescu); în stânga, Vladimir Găitan

Scenă din Dalbul pribeag de D. R. Popescu la Teatrul Național din Timișoara (regia: Ioan Ieremia)

IOAN IEREMIA, directorul Teatrului Național din Timișoara:

Hai să fim sinceri: cine n-ar accepta? E flatant să fii „Director general” al unui Teatru Național. Este o funcție ce te înalță, îți dă un statut social și cultural de invidiat. Poți fi tufă de Veneția, dar urbea se uită la tine ca la o personalitate.

Apoi, particularizând răspunsul, eu sunt un spirit aventuros, toată viața am fost un Don Juan în tot ce am făcut. De mic copil am fost ucenic în mai multe meserii, am învățat și practicat chiar mai multe meserii, am terminat chiar mai multe școli și, ca fost sportiv de performanță, am dobândit probabil convingerea „renascentistă” că sunt capabil să pot orice și am ținut la vanitatea (perseverența? încăpățânarea?) să-mi dovedesc prin fapte acest lucru.

În facultate, la Regie teatru, am intrat la 34 de ani. Trecusem până atunci prin Școala Militară Superioară „Nicolae Bălcescu” din Sibiu și Facultatea de Filozofie din Cluj. Prin poezie, proză publicistică și pușcărie. Pentru că am refuzat să plec în U.R.S.S. la Academia „Frunze”, m-au băgat afară din armată și astfel am început să filozofez. Dar, cum în Lagărul Socialist filozofia devenise Economie politică, Don Juanul din mine a descoperit un teritoriu mai liber pentru consecvențele lui inconsecvențe: Teatrul. Și astfel am început să fac „artă”. Se pare că am „nimerit-o” de câteva ori, dacă

ținem cont de faptul că la Teatrul Național din Timișoara, căruia i-am fost prim regizor până în 1990, am reușit să pun în scenă o grămadă de spectacole. Multe au fost premiate, din ele 4 (patru) au fost cele mai bune spectacole ale stagiunii acelor ani din România, care și atunci, ca și azi, era o mare putere în Teatrul Lumii.

Și, cum în vara anului 1994 Teatrul Național Timișoara se afla într-o situație de neinvidiat, Don Juanului din mine i s-a părut că e suficient de viril ca să-l reanime.

Ce o să iasă din această „iubire” tomnatică vom vedea în toamna în care mi se vor număra bobocii. Până atunci, rămân Director.

Profit de ocazie pentru a le reaminti foștilor membri PCR deveniți „cronicari ai vremurilor noi” că eu n-am călcat niciodată în acel rahat (pardon, partid) și că, atât cât am fost regizor, am dus o viață morală și m-am străduit să fiu, prin spectacolele mele, „oglindea timpului”. ■

P.S. Un bibliotecar căruia domnul Valentin Silvestru i-a pus condeiul de cronicar în mână e răscolit de dubiile restaurației în cultură aflând că sunt director la Teatrul Național Timișoara. Insolența dumnealui îmi dovedește, încă o dată, că n-are obraz și că, deci, nu am unde să-i aplic palma care să-i regleze buna-cuviință.

Prof. univ. dr. SERAFIM DUCU, director general al Teatrului Național din Târgu-Mureș

De ce am acceptat funcția de director general al Teatrului Național din Târgu-Mureș?

În primul rând, pentru că instituția nu avea director, domnul Mihai Gingulescu depunând cerere de demisie la Ministerul Culturii încă din noiembrie 1993.

În al doilea rând, pentru că am simțit, din semnalele unor actori, ale unor segmente ale publicului târgumureșean, ale cadrelor didactice și studenților de la Academia de Artă Teatrală din Târgu-Mureș, că mai ales secția română a Naționalului se află în impas: nu aveau loc spectacole săptămânale, nu aveau loc premiere, nu se vedea pe scenă piesa clasică românească, nu se făceau deplasări în celelalte centre culturale ale județului, unde actorii erau și sunt încă așteptați etc. Se pregătise, știam, vreme de nouă luni și jumătate, un singur spectacol, **Satyricon** după Petronius, în regia lui V. I. Frunză, iar ceea ce se mai întâmplase în stagiunea 1993-1994 (**Curve de lux** de R. Iftimovici, **Joc de pisici** de Örkény István, **Woyzeck** de Büchner) fusese făcut, din punctul de vedere al directorului administrativ Vlad Rădescu, care gira toate funcțiile din instituție, doar ca formală executare de sarcini de serviciu. Teatrul își pierduse complet spectatorii români. Chiar superproducția **Satyricon**, care întrunise întrucâtva sufragiile criticii, nu le-a întrunit pe cele ale publicului târgumureșean. (Din zece spectacole programate, trei au fost suspendate din lipsă de spectatori, iar în contul unuia au fost trecute sumele a peste 120 de bilete de la spectacolul **Curve de lux**, ca să se demonstreze scriptic audiența la public.) Criza secției române a Naționalului era o chestiune de notorietate publică. Pe acest fond, într-o discuție cu domnul Marin Sorescu, ministrul Culturii, a apărut ideea de a prelua eu conducerea instituției. După ce s-a făcut instalarea oficială, au venit

prieteni de-ai mei care, în loc să mă felicite, îmi urau „condoleanțe” pe motiv că la secția română a teatrului ar fi o „cloacă”, un „viespar”, o „junglă”, o „afacere a clanului Rădescu”, unde „mâncătoria”, „paranoismul”, stilul „dictatorial” fac cea mai bună casă. Nu-mi venea să cred. Cunoșteam mulți actori, unii îmi fuseseră studenți, îi apreciam ca spectator, unii dintre ei îmi erau chiar colegi la Academia de Artă Teatrală. Eram uluit. Prima constatare pe care am făcut-o a fost aceea că la secția română nu exista un program repertorial pentru stagiunea în curs; doar **O noapte furtunoasă**. Ce regizori mai puteam contacta și contracta la 1 septembrie 1994? Și eu, care mă gândisem:

- la promovarea pe scena noastră a celor mai valoroase texte ale dramaturgiei naționale și universale,
- la diversificarea repertoriului în funcție de categoriile de spectatori ai instituției,
- la atragerea celor mai importanți regizori ai țării în realizarea spectacolelor noastre,
- la integrarea Naționalului târgumureșean în mișcarea teatrală națională și europeană,
- la atragerea publicului spre teatru și prin manifestări culturale adiacente (Galeria Teatrului Național, Conferințele Teatrului Național, Cenaclul de dramaturgie, recitaluri etc),
- la organizarea de turnee și deplasări pentru cunoașterea eforturilor artistice și strădaniilor actorilor și regizorilor,
- la... **Vlaicu Vodă, Medeea, Răceala, Henric IV...**

Nimic, sau aproape nimic din toate astea! Cel puțin până acum. Asta, fiindcă prietenii care-mi vorbiseră așa de urât despre atmosfera din Teatrul Național târgumureșean avuseseră, din păcate, dreptate. Încercând să fac un pic de curățenie și să reinstalez, împreună cu cei doi colegi directori, o ordine firească a lucrurilor, m-am trezit în gura „canaliei de uliță”, calomniat, injurat, jignit public de o „anumită parte” a presei, totul instrumentat de fostul director adjunct administrativ Vlad Rădescu, căruia i se luaseră „jucăriile” puterii, ale bunului-plac și ale intereselor de clan. Așa că, deziluzie pe toate planurile!

În al treilea rând, am acceptat funcția și dintr-o secretă aspirație autoreparatorie. Prin 1976, la discuțiile pe marginea spectacolului cu drama **Balconul** de D.R. Popescu, am participat și eu. Cum punctul meu de vedere nu consuna cu cel al lui Theodor Mănescu, venit din partea Consiliului Culturii, secretarul cu propaganda de atunci i-a dat sarcină directorului teatrului, Dan Alecsandrescu, să mă excludă de la orice discuție viitoare despre teatru... Atunci am înțeles situația și nu m-am supărat. M-am supărat în sinea mea după aceea, pentru că „prohibiția” s-a menținut până în acest an. Eu mergeam la Teatrul Național din Craiova, spre pildă, ca la mine acasă, iar la Teatrul Național din Târgu-Mureș n-am intrat, am spus-o, decât prin față și cu bilet plătit. Mă durea, trebuie s-o recunosc, văzând cum mulți colegi de-ai mei erau invitați la premiere, iar eu, care și scriam în presa de cultură despre unele spectacole, nu figuram în unghiul de atenție al directorilor. Acum, în semn de „răzbunare”, am dat dispoziție ca absolut toate cadrele didactice de

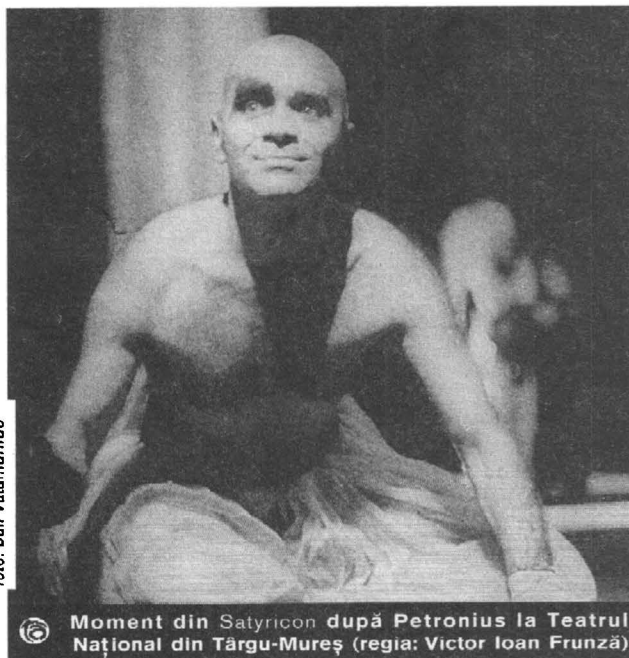

foto: Dan Valamaniuc

Moment din **Satyricon** după Petronius la Teatrul Național din Târgu-Mureș (regia: Victor Ioan Frunză)

la Academia de Artă Teatrală să fie invitate nominal la premierele noastre, iar pe câteva dintre ele le-am chemat și în Consiliul artistic lărgit al teatrului.

În al patrulea rând, am acceptat funcția aceasta deoarece, ca profesor de „teoretice” la Academia de Teatru (Istoria teatrului românesc și universal, Semiotica teatrului, Teoria dramei etc.) nu am avut nici puțința și nici abilitatea pentru o implicare mai adâncă în „viața” artei teatrale, în destinele spectacolului și ale actorului, în bucuriile și tristețile lui, în succesele mari și mici ale acestuia. Și-mi doream. De aceea, spun că am avut și satisfacții urmărind din stal procesul de creație al spectacolului **O noapte furtunoasă**, în regia domnului Mircea Cornișteanu (s-a spus că nici un director de până acum n-a venit pe la repetiții!), cum m-a bucurat succesul enorm pe care l-a cunoscut până azi; mă bucură frământările și îngândurările studenților mei (regizori și actori) implicați în spectacolele Naționalului; mă întăresc și îmi dau satisfacții enorme strădaniile tuturor celor ce slujesc scena noastră (regizori tehnici, mașiniști, meseriași) pentru a face lucru bun și frumos și pentru a se autodepăși; mă bucură fețele deschise ale oamenilor și bucuria lor

că s-a instaurat o stare de liniște creatoare, de normalitate, fără scandaluri zilnice din nimic, fără amenințări, fără teroare, fără meschinării josnice etc; mă bucur că acum aproape toți actorii secției române au ceva în lucru, sunt implicați în spectacole, ba unii, care au stat ani de zile neutilizați pentru că nu intraseră „în clan”, au chiar prea mult de lucru (ca tânăra actriță de mari disponibilități Suzana Macovei); mă bucură, în sfârșit, privirea, acum blândă și înșeninată, a actorului Vasile Vasiliu, membru încă al trupei inițiale a secției române, nedreptățit flagrant și aruncat de clanul Rădescu pe un pat de spital (și acum mă tulbură întrebarea cinică a lui V. Rădescu: „Cum? N-a mai murit?”).

Cam acestea ar fi câteva dintre motivele pentru care am acceptat funcția de director general al Naționalului târgumureșean. Și cât va depinde de mine, de colegii mei adjuncți (Kincses Elemér și Kárp György), de cele două trupe actoricești și de ceilalți slujitori ai scenei noastre, ambiționăm să venim în întâmpinarea tuturor dorințelor și aspirațiilor celor ce ne prețuiesc, cu spectacole de ținută, spre bucuria și satisfacția tuturor.

Grupaj realizat de **VICTOR PARHON**

● OPINII ●

● OPINII ●

Scandal în culise

De ce nu-mi place în perioada de tranziție?

Mai întâi și-ntâi de toate... îmi displace modul în care sunt destituiți și înlocuiți directorii de teatru. Da' ce, parcă numai ei? Nu că unii n-ar merita să fie „scoși”, chiar înainte de a fi fost numiți... Nu! Generalizarea însă te poate speria. Mă intrigă mai ales modul cum se procedează.

Și nu mă refer numai la teatrul în care lucrez. Unora li s-a reproșat că n-ar fi manageri, când treaba lor era să facă spectacole bune, unora că nu-și iubesc destul țărișoara și nu „încurajează dramaturgia națională”, altora că nu stau 8 ore la serviciu și nu semnează corect condica... Li s-au pus în spinare vini imaginare. Și-au dat mâna, într-o reușita

cabalei, primării, inspectorate, Curtea de conturi. Am văzut cu ochii mei un chestionar al... Curții (!) dintr-un oraș românesc în care, printre alte ineptii, un director era întrebat așa: „Ce a-ți întreprins dv. pentru îmbunătățirea activității instituției?”. La toate ușile pe care sunt **azvârliți** unii stau, cumiști și răbdători, alții, așteptând să fie numiți. Poate sperând

Imagine din Cimitirul păsărilor de Antonio Gala la Teatrul de Stat din Oradea (regia: Anca Bradu-Panazan)

foto: Marian Antal